

ПАРАДАК ПАКАЯННЯ

УВОДЗІНЫ

I. ТАЯМНІЦА ПАЯДНАННЯ Ё ГІСТОРЫІ ЗБАЎЛЕННЯ

1. Айцец паказаў сваю міласэрнасць, паяднаў з сабою свет у Хрысце, прымірыўшы праз кроў, пралітую на крыжы, тое, што на зямлі і ў небе¹. Сын Божы, стаўшы Чалавекам, жыў сярод людзей, каб вызваліць іх з няволі граху² і паклікаць з цемры да свайго цудоўнага святла³. Таму Ён распачаў сваё служэнне на зямлі, прапаведуючы пакаянне і кажучы: «Кайцеся і верце ў Евангелле» (Мк 1, 15).

Гэты заклік да пакаяння, які часта гучаў у прарокаў, падрыхтаваў сэрцы людзей да прыйсця Божага Валадарства праз голас Яна Хрысціцеля, які прыйшоў, «абвяшчаючы хрост пакаяння дзеля адпушчэння грахоў» (Мк 1, 4).

Езус не толькі клікаў людзей да пакаяння, каб яны адкінулі грахі і ўсім сэрцам павярнуліся да Пана⁴, але таксама, прымаючы грэшнікаў, паяднаў іх з Айцом⁵. Акрамя таго, Ён аздараўляў хворых, каб даць знак сваёй улады адпускаяць грахі⁶. Нарэшце, Ён сам памёр за нашыя грахі, каб уваскрэснуць дзеля нашага апраўдання⁷. Таму ў ноч, калі быў выдадзены і распачаў сваю збаўчую муку⁸, Хрыстус устанавіў у сваёй крыві адпушчэнне грахоў⁹. А пасля свайго ўваскрэсення Ён спаслаў

¹ Пар. 2 Кар 5, 18 і наст.; Клс 1, 20.

² Пар. Ян 8, 34-36.

³ Пар. 1 П 2, 9.

⁴ Пар. Лк 15.

⁵ Лк 5, 20. 27-32; 7, 48.

⁶ Пар. Мц 9, 2-8.

⁷ Пар. Рым 4, 25.

⁸ Пар. Missale Romanum, *Prex eucharistica III*.

⁹ Пар. Мц 26, 28.

на Апосталаў свайго Духа Святога, каб яны атрымалі ўладу адпускаяць ці затрымліваць грахі¹⁰ і прынялі абавязак абвяшчаць у імя Ягонае пакаянне і адпушчэнне грахоў усім народам¹¹.

Пётр, якому Хрыстус сказаў: «Дам табе ключы Валадарства Нябеснага, і што звязаш на зямлі, тое будзе звязана ў небе, а што развяжаш на зямлі, тое будзе развязана ў небе» (Мц 16, 19), паслухмяны наказу Пана, у дзень Спаслання Духа Святога абвясціў адпушчэнне грахоў праз хрост: «Пакайцеся і няхай кожны з вас ахрысціцца ў імя Езуса Хрыста дзеля адпушчэння грахоў вашых» (Дз 2, 38)¹². Таму Касцёл ніколі не перастае заклікаць людзей да пакаяння і праз цэлебрацыю сакрамэнту пакаяння паказвае перамогу Хрыста над грахам.

2. Гэтая перамога над грахам упершыню зазьяла ў хросце, падчас якога стары чалавек становіцца ўкрыжаваным разам з Хрыстом, каб страціла сваю моц грэшная натура і каб мы больш не служылі граху, але, уваскросшы разам з Хрыстом, адгэтуль жылі для Бога¹³. Таму Касцёл вызнае сваю веру «ў адзіны хрост дзеля адпушчэння грахоў».

У Ахвяры Імшы выяўляецца мука Хрыста, а цела, аддадзенае за нас, і кроў, пралітую дзеля адпушчэння грахоў, Касцёл зноў прыносіць Богу ў ахвяру за збаўленне ўсяго свету. Хрыстус прысутнічае ў Эўхарыстыі і ахвяруе сябе як «ахвяру нашага паяднання»¹⁴, каб праз Духа Святога «мы сабраліся ў адно»¹⁵.

Больш за тое, наш Збаўца Езус Хрыстус, даўшы сваім Апосталам і іх наступнікам уладу адпускаяць грахі, устанавіў у сваім Касцёле сакрамэнт пакаяння, каб вернікі, якія зграшылі пасля першай купелі, маглі паяднацца з Богам праз аднаўленне ў ласцы¹⁶, бо Касцёл мае «ваду і слёзы: вадзі хросту і слёзы пакаяння»¹⁷.

¹⁰ Пар. Ян 20, 19-23.

¹¹ Пар. Лк 24, 47.

¹² Пар. Дз 3, 19, 26; 17, 30.

¹³ Пар. Рым 6, 4-10.

¹⁴ Missale Romanum, *Præx eucharistica III*.

¹⁵ Missale Romanum, *Præx eucharistica II*.

¹⁶ Пар. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, cap. 1: DENZ.-SCHÖN. 1668 et 1670; can. 1: DENZ.-SCHÖN. 1701.

¹⁷ S. AMBROSIIUS, *Epist.* 41, 12: PL 16, 1116.

II. ПАЯДНАННЕ ПЭНІТЭНТАЎ У ЖЫЦЦІ КАСЦЁЛА

СВЯТАСЦЬ КАСЦЁЛА І НЕАБХОДНАСЦЬ ПАСТАЯННАГА АЧЫШЧЭННЯ

3. Хрыстус «палюбіў Касцёл і аддаў сябе за яго, каб асвятціць яго» (Эф 5, 25-26), і далучыў яго да сябе як абранніцу¹⁸. Ён на-паўняе Божымі дарамі¹⁹ Касцёл, які ёсць Яго целам і паўнатай, і праз яго пасылае ласку і праўду для ўсіх.

Аднак члены Касцёла зазнаюць выпрабаванні і, на жаль, часта грашаць. «Хрыстус, “святы, нявінны, беззаганны” (Гбр 7, 26), не ведаў граху (пар. 2 Кар 5, 21), а прыйшоў толькі для ўміласціўлення за грахі народу (пар. Гбр 2, 17), таму Касцёл, які прымае на сваё ўлонне грэшнікаў, ёсць святым, але ў той жа час заўсёды патрабуе ачышчэння і пастаянна ідзе шляхам пакаяння і аднаўлення»²⁰.

ПАКАЯННЕ Ў ЖЫЦЦІ І ЛІТУРГІІ КАСЦЁЛА

4. Няспыннае пакаянне Божага народу выяўляецца ў шматлікіх і разнастайных формах. Прымаючы ўдзел у пакутах Хрыста праз сваю цярпліваць²¹, здзяйсняючы справы міласэрнасці і любові²², з кожным днём усё больш і больш дастасоўваючыся да Хрыстовага Евангелля, Касцёл становіцца ў свеце знакам навяртання да Бога. Касцёл выражае гэта жыццём і ажыццяўляе ў сваёй літургіі, калі вернікі вызнаюць, што яны грэшнікі, і просяць прабачэння ў Бога і братаў, як гэта адбываецца ў пакутных набажэнствах, у абвяшчэнні Божага слова, у малітве, у пакаянных элементах эўхарыстычнай цэлебрацыі²³.

¹⁸ Пар. *An* 19, 7.

¹⁹ Пар. *Эф* 1, 22-23; Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, 7.

²⁰ Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, 8.

²¹ Пар. *I П* 4, 13.

²² Пар. *I П* 4, 8.

²³ Пар. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae: DENZ.-SCHÖN. 1638, 1740, 1743; S. Congr. Rituum., Instr. *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 35: AAS 59 (1967), pp. 560-561; Missale Romanum, *Institutio generalis*, nn. 29, 30, 56 a. b. g.

У сакрамэнце пакаяння вернікі «атрымліваюць ад Божай міласэрнасці прабачэнне знявагі, учыненай Богу, і адначасова прымірэнне з Касцёлам, якому грахом нанеслі рану і які любоўю, прыкладам і малітвамі спрыяе іх навяртанню»²⁴.

ПАЯДНАННЕ З БОГАМ І КАСЦЁЛАМ

5. Паколькі грэх – гэта знявага Бога, якая разрывае сяброўства з Ім, то пакаянне «накіравана ў канчатковым выніку да таго, каб мы палюбілі Бога і поўнасцю даверыліся Яму»²⁵. Грэшнік, які дзякуючы дабрыні Бога становіцца на шлях пакаяння, вяртаецца да Айца, які «першым палюбіў нас» (1 Ян 4, 19), да Хрыста, які аддаў сябе самога за нас²⁶, і да Духа Святога, які быў шчодро спасланы на нас²⁷.

Але «праз неспасцігальную і ласкавую таямніцу Божага намеру людзі аб'яднаны паміж сабой звышнатуральнай сувязю, у выніку чаго грэх аднаго шкодзіць таксама ўсім, як і святасць аднаго дабрадзея для ўсіх»²⁸. Таму пакаянне нясе з сабой прымірэнне з людзьмі, якім грэх заўсёды шкодзіць.

Здзяйсняячы несправядлівасць, людзі часта дзейнічаюць супольна. Гэтак жа і ў пакаянні яны падтрымліваюць адзін аднаго, каб, вызваліўшыся ад граху праз ласку Хрыста, разам з усімі людзьмі добрай волі дзейнічаць на карысць справядлівасці і спакою ў свеце.

САКРАМЭНТ ПАКАЯННЯ І ЯГО ЧАСТКІ

6. Хрыстовы вучань, які пасля граху, узрушаны Духам Святым, прыступае да сакрамэнту пакаяння, у першую чаргу павінен усім сэрцам навярнуцца да Бога. Гэтае ўнутранае навяр-

²⁴ Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, 11.

²⁵ Paulus VI, Const. Apost. *Paenitemini*, 17 febr. 1966: AAS 58 (1966), p. 179; пар. Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, 11.

²⁶ Пар. *Гал* 2, 20; *Эф* 5, 25.

²⁷ Пар. *Цім* 3, 6.

²⁸ PAULUS VI, Const. Apost. *Indulgentiarum doctrina*, 1 ian. 1967, n. 4: AAS 59 (1967), p. 9; пар. PIUS XII, Litt. encycl. *Mystici Corporis*, 29 iunii 1943: AAS 35 (1943), p. 213.

танне сэрца, якое ўключае жаль за грахі і пастанову выправіцца, выяўляецца ў вызнанні грахоў перад Касцёлам, у належным выкананні пакуты за грэх і выпраўленні жыцця. Бог дае адпушчэнне грахоў праз Касцёл, які дзейнічае праз паслугу святара²⁹.

а) *Жаль за грахі*

Сярод чынаў пакаяння першае месца займае жаль за грахі, які з'яўляецца «больш душы і агідай да ўчыненага граху, а таксама пастановай больш не грашыць»³⁰. Бо «ў валадарства Хрыста можна ўвайсці толькі праз “metanoia”, гэта значыць праз унутраную змену ўсяго чалавека, дзякуючы якой ён пачынае асэнсоўваць, ацэньваць і наладжваць сваё жыццё, натхнёны той Божай святасцю і любоўю, якія ў Яго Сыне былі канчаткова аб'яўлены і спаўна ўдзелены нам» (пар. *Гбр* 1, 2; *Клс* 1, 19 і інш.; *Эф* 1, 23)³¹. Ад гэтага жалю залежыць праўдзівасць пакаяння. Навяртанне павінна закрануць чалавека знутры, каб з кожным днём усё глыбей асвятляць яго і ўсё больш прыпадабняць да Хрыста.

б) *Вызнанне грахоў*

Да сакраменту пакаяння належыць вызнанне грахоў, якое нараджаецца з праўдзівага пазнання сябе перад Богам і жалю за грахі. Гэтае ўнутранае даследаванне сэрца і знешняе абвінавачванне павінны адбывацца ў святле Божай міласэрнасці. Вызнанне грахоў таксама патрабуе ад пэнітэнта намеру адкрыць сваё сэрца перад Божым слугой; ад спаведніка – духоўнага распазнавання, дзякуючы якому, дзейнічаючы ў асобе Хрыста, на падставе ўлады ключоў ён абвяшчае прысуд адпушчэння ці затрымання грахоў³².

в) *Сатысфакцыя*

Сапраўднае навяртанне дапаўняюць сатысфакцыя за пра-

²⁹ Пап. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, cap. 1: DENZ.-SCHÖN. 1673-1675.

³⁰ Тамсама, cap. 4: DENZ.-SCHÖN. 1676.

³¹ PAULUS VI, Const. Apost. *Paenitemini*, 17 febr. 1966: AAS 58 (1966), p. 179.

³² Пап. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, cap. 5: DENZ.-SCHÖN. 1679.

віны, выпраўленне жыцця і ўчыненая шкоды³³. Змест і мера са-тысфакцыі павінны быць дастасаваныя да пэнітэнта, каб кожны аднавіў парадак, які парушыў, і быў вызвалены адпаведным лекам ад хваробы, на якую цяпеў. Таму трэба, каб прызначаная пакута сапраўды была лекам ад граху і сродкам для аднаўлення жыцця. Такім чынам пэнітэнт, «забываючы пра тое, што ёсць за ім» (Флп 3, 13), зноў уключаецца ў таямніцу збаўлення і ідзе да таго, што наперадзе.

г) Адпушчэнне грахоў

Грэшніку, які ў сакрамэнтальнай споведзі паказвае сваё навяртанне слугу Касцёла, Бог удзяляе прабачэнне праз знак адпушчэння, і такім чынам здзяйсняецца сакрамэнт пакаяння. Згодна з Божым планам, паводле якога людзям аб'явілася дабрыня і любоў Збаўцы – нашага Бога³⁴, Бог хоча праз бачныя знакі даць нам збаўленне і паўторна аднавіць парушаны завет.

Праз сакрамэнт пакаяння Айцец прымае сына, які вяртаецца да Яго, Хрыстус бярэ на рукі заблукалую авечку і заносіць яе ў аўчарню, а Дух Святы нанова асвятчае сваю святыню або паўней яе насыляе. Нарэшце, гэта праяўляецца ў адноўленым ці больш руплівым удзеле ў гасціне Пана, якую Касцёл з радасцю гатуе пры вяртанні здалёк свайго сына³⁵.

НЕАБХОДНАСЦЬ І КАРЫСЦЬ САКРАМЭНТУ

7. Як рознымі бываюць шматлікія раны, якія грэх наносіць жыццю асобнага чалавека і грамадства, так адрозніваюцца і лекі, якія дае нам пакаянне. Той, хто праз цяжкі грэх адышоў ад еднасці з Богам у любові, праз сакрамэнт пакаяння вяртаецца да жыцця, якое страціў. Той, хто трапляе ў лёгкія грахі, штодзённа зазнаючы сваю слабасць, праз частае практыкаванне сакрамэнту пакаяння набіраецца сіл, каб прыйсці да поўнай свабоды дзяцей Божых.

³³ Пар. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, cap. 8: DENZ.-SCHÖN. 1690-1692; PAULUS VI, Const. Apost. *Indulgentiarum doctrina*, 1 ian. 1967, nn. 2-3: AAS 59 (1967), pp. 6-8.

³⁴ 34 Пар. Цім 3, 4-5.

³⁵ 35 Пар. Лк 15, 7. 10. 32.

а) Каб прыняць збаўчае дзеянне сакраменту пакаяння, згодна з намерам міласэрнага Бога, вернік павінен дакладна вызнаць святару ўсе цяжкія грахі, якія згадае, даследаваўшы сумленне³⁶.

б) Частае і стараннае практыкаванне гэтага сакраменту вельмі карыснае для барацьбы з лёгкімі грахамі. Бо гэта не толькі паўтор абрадаў ці нейкае псіхалагічнае практыкаванне, але і няспынны клопат пра ўдасканаленне ласкі хросту, каб у той час, калі мы носім у сваім целе смерць Езуса Хрыста, усё больш праяўлялася ў нас жыццё Езуса³⁷. Пэнітэнты, якія прызнаюцца ў лёгкіх грахах, павінны імкнуцца праз такія споведзі больш дасканалы прыпадабняцца да Хрыста і больш уважліва слухаць голас Духа Святога.

Каб гэты збаўчы сакрамент мог сапраўды ўздзейнічаць на хрысціянаў, ён павінен аказваць уплыў на ўсё іх жыццё і пабуджаць да больш руплівага служэння Богу і братам.

Цэлебрацыя гэтага сакраменту заўсёды з'яўляецца чынам, праз які Касцёл абвяшчае сваю веру, узносіць падзяку Богу за свабоду, якой нас адарыў Хрыстус³⁸, і, спяшаючыся насустрач Хрысту, прыносіць сваё жыццё як духоўную ахвяру дзеля Божай хвалы.

ІІІ. АБАВЯЗКІ І ПАСЛУГІ ПРЫ ПАЯДНАННІ ПЭНІТЭНТАЎ

АБАВЯЗКІ СУПОЛЬНАСЦІ Ў ЦЭЛЕБРАЦЫІ ПАКАЯННЯ

8. Увесь Касцёл як святарскі народ па-рознаму ўзаемадзейнічае ў справе паяднання, якая была даручана яму Богам. Не толькі заклікае да пакаяння праз абвяшчэнне Божых словаў, але заступаецца за грэшнікаў і з мацярынскім клопатам і стараннасцю дапамагае пэнітэнту прызнаць свае грахі, вызнаць іх і зазнаць

³⁶ Пар. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, can. 7-8: DENZ.- SCHÖN. 1707-1708.

³⁷ Пар. 2 Кар 4, 10.

³⁸ Пар. Гал 4, 31.

міласэрнасць Бога, які адзін толькі можа адпусаць грахі. Больш за тое, сам Касцёл становіцца прыладай навяртання і адпушчэння грахоў пэнітэнту праз служэнне, якое Хрыстус даручыў Апосталам і іх наступнікам³⁹.

РАСПАРАДЧЫК САКРАМЭНТУ ПАКАЯННЯ

9. а) Касцёл выконвае служэнне сакрамэнтальнага пакаяння праз біскупаў і прэзбітэраў, якія, прапаведуючы Божае слова, заклікаюць вернікаў да навяртання, а таксама абвешчаюць і ўдзяляюць ім адпушчэнне грахоў у імя Хрыста і моцай Духа Святога.

Прэзбітэры, выконваючы гэта служэнне, дзейнічаюць у еднасці з біскупам і ўдзельнічаюць у яго ўладзе і служэнні, паколькі ён кіруе дысцыплінай пакаяння⁴⁰.

б) Кампетэнтным распарадчыкам сакрамэнту пакаяння з'яўляецца святар, які паводле кананічнага права мае ўладу адпусаць грахі. Аднак усе святары, нават не ўпаўнаважаныя спавядаць, сапраўдна і годна адпускаюць грахі пэнітэнтам, якія знаходзяцца перад абліччам смерці.

ПАСТЫРСКАЕ ВЫКАНАННЕ ГЭТАЙ ПАСЛУГІ

10. а) Каб спаведнік мог правільна і верна выконваць свой абавязак, ён павінен распазнаваць хваробы душ і выкарыстоўваць адпаведныя лекі, а таксама мудра выконваць абавязак судзі. Ён павінен здабыць неабходныя для гэтага веды і мудрасць з дапамогай стараннага навучання пад кіраўніцтвам Настаўніцкага Інстытута Касцёла, і ў першую чаргу з дапамогай малітвы. Распазнаванне духаў – гэта ўнутранае пазнанне Богага дзеяння ў чалавечых сэрцах, дар Духа Святога і плён любові⁴¹.

³⁹ Пар. *Мц* 18, 18; *Ян* 20, 23.

⁴⁰ Пар. *Conc. Vat. II, Const. Lumen gentium*, 26.

⁴¹ Пар. *Флп* 1, 9-10.

б) Спаведнік павінен праяўляць гатоўнасць спавядаць заўсёды, калі вернікі слухна папросяць аб гэтым⁴².

в) Прымаючы грэшніка, які каецца, і прыводзячы яго да святла праўды, спаведнік выконвае айцоўскае заданне, паказвае людзям сэрца Айца і нясе з сабой вобраз Хрыста Пастыра. Таму павінен памятаць, што яму даручаны абавязак Хрыста, які дзеля збаўлення людзей ажыццявіў праз міласэрнасць справу адкуплення і сваёй моцай прысутнічае ў сакрамэнтах⁴³.

г) Спаведнік, усведамляючы, што ён як Божы слуга пазнаў таямніцы сумлення свайго брата, абавязаны захоўваць сакрамэнтальную таямніцу.

ПЭНІТЭНТ

11. Вельмі важную ролю ў гэтым сакрамэнце адыгрывае сам вернік, які каецца.

Калі адпаведна настроены вернік выкарыстоўвае гэты збаўчы лек, устаноўлены Хрыстом, і вызнае грахі, то праз свае чыны ўдзельнічае ў самім сакрамэнце, які здзяйсняецца праз словы адпушчэння грахоў, сказаныя распарадчыкам у імя Хрыста.

Такім чынам вернік, зазнаючы ў сваім жыцці Божую міласэрнасць і абвяшчаючы яе, цэлебруе разам са святаром літургію Касцёла, які няспынна аднаўляецца.

IV. ЦЭЛЕБРАЦЫЯ САКРАМЭНТУ ПАКАЯННЯ

МЕСЦА ЦЭЛЕБРАЦЫІ

12. Сакрамэнт пакаяння цэлебруецца ў месцах, вызначаных правам.

⁴² Пап. S. Congr. pro Doctrina Fidei, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam*, 16 iun. 1972, n. XII: AAS 64 (1972), p. 514.

⁴³ Пап. Conc. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 7.

ЧАС ЦЭЛЕБРАЦЫІ

13. Паяднанне пэнітэнтаў можа адбывацца ў любы дзень і час. Аднак пажадана, каб вернікі ведалі дні і гадзіны, у якія святар прысутнічае для выканання гэтай паслугі. Вернікаў трэба прызваіць, каб яны спавядаліся па-за Імшой, асабліва ў вызначаныя гадзіны⁴⁴.

Перыяд Вялікага посту найлепш падыходзіць для цэлебрацыі сакрамэнту пакаяння, паколькі ўжо ў Папяльцовую сераду перад людзьмі гучыць урачысты заклік: «Кайцеся і верце ў Евангелле». Таму ў Вялікі пост трэба часцей наладжваць пакутныя набажэнствы і ўсім вернікам даваць нагоду для прымірэння з Богам і братамі, каб яны з адноўленым сэрцам перажывалі ў святы Трыдуум Пасхальную таямніцу.

ЛІТУРГІЧНАЕ АДЗЕННЕ

14. Што датычыць літургічнага адзення для цэлебрацыі сакрамэнту пакаяння, то павінны захоўвацца прадпісанні, устаноўленыя мясцовымі ардынарыямі.

А. ПАРАДАК ПАЯДНАННЯ АДНАГО ПЭНІТЭНТА

ПАДРыхтоўка святара і пэнітэнта

15. Святар і пэнітэнт павінны падрыхтавацца да цэлебрацыі сакрамэнту перадусім праз малітву. Святар павінен заклікаць Духа Святога, каб атрымаць ад Яго святло і любоў, а пэнітэнт павінен параўнаць сваё жыццё з прыкладам і заповедзямі Хрыста, а таксама прасіць у Бога адпушчэння сваіх грахоў.

ПРЫНЯЦЦЕ ПЭНІТЭНТА

16. Святар павінен прыняць пэнітэнта з братэрскай любоўю і, калі неабходна, прывітаць ветлівымі словамі. Потым пэнітэнт

⁴⁴ Пар. S. Congr. Rituum, Instr. *Eucharisticum mysterium*, 25 maii 1967, n. 35; AAS 59 (1967), pp. 560-561.

робіць знак крыжа, кажучы: **У імя Айца і Сына, і Духа Святога. Амэн.** Святар можа зрабіць гэта разам з ім. Затым святар кароткай формулай заахвочвае пэнітэнта давяраць Богу. Калі пэнітэнт невядомы спаведніку, ён павінен указаць яму свой стан, час апошняй споведзі, цяжкасці ў вядзенні хрысціянскага жыцця, а таксама іншыя абставіны, веданне якіх неабходна спаведніку для выканання яго паслугі.

ЧЫТАННЕ БОЖАГА СЛОВА

17. Калі акалічнасці схіляюць да гэтага, святар або сам пэнітэнт чытае адпаведны тэкст са Святога Пісання. Гэта можа адбыцца падчас падрыхтоўкі да цэлебрацыі сакрамэнту. Божае слова асвятляе верніка, каб ён пазнаў свае грахі, заклікае яго да навяртання і да веры ў Божую міласэрнасць.

ВЫЗНАННЕ ГРАХОЎ І САТЫСФАКЦЫЯ

18. Пасля пэнітэнт вызнае свае грахі, пачынаючы, калі ёсць такі звычай, з формулы агульнай споведзі: **Спавядаюся.** Пры неабходнасці святар дапамагае яму ў поўным вызнанні грахоў; няхай заахвоціць пэнітэнта да шчырага жалю, што зняважыў Бога; няхай адпаведнымі парадамі дапаможа яму распачаць новае жыццё і пры неабходнасці нагадае пра абавязкі хрысціянскага жыцця.

Калі пэнітэнт стаў прычынай шкоды ці згаршэння, святар павінен давесці яму неабходнасць належным чынам выправіць гэта зло.

Затым святар прызначае пэнітэнту пакуту, якая павінна быць не толькі ўміласціўленнем за мінулыя правіны, але і дапамогай да новага жыцця і лекам для хваробы душы. Таму, калі гэта магчыма, сатысфакцыя павінна адпавядаць цяжкасці і натуры граху. Адпаведнай сатысфакцыяй з'яўляецца малітва, вырачэнне і, перадусім, служэнне іншым, а таксама ўчынкі міласэрнасці. Такім чынам становіцца зразумелым, што грэх і яго адпушчэнне маюць грамадскі характар.

МАЛІТВА ПЭНІТЭНТА І АДПУШЧЭННЕ ГРАХОЎ

19. Затым пэнiтэнт выяўляе свой жаль i пастанову весцi новае жыццё праз нейкую малiтву, у якой просiць прабачэння ў Бога Айца. Пажадана выкарыстаць малiтву, складзеную са слоў Святога Пiсання.

Пасля малiтвы пэнiтэнта святар працягвае свае рукi цi прынамсi правую руку над галавой пэнiтэнта i кажа формулу адпучшэння грахоў, у якой iстотнымi з'яўляюцца словы: **Я адпускаю табе грахі ў iмя Айца i Сына, i Духа Святога**. Калi святар кажа заключныя словы, ён робiць над пэнiтэнтам знак крыжа. Формула адпучшэння грахоў (пар. № 46) паказвае, што паяднанне пэнiтэнта мае крынiцу ў мiласэрнасцi Айца; выяўляе сувязь памiж паяднаннем грэшнiка i Пасхальнай таямнiцай Хрыста; падкрэслiвае ролю Духа Святога ў адпучшэннi грахоў; нарэшце, асвятляе эклезiяльны бок сакрамэнту, паколькi просьбы аб паяднаннi з Богам уносяцца i выслухоўваюцца праз пасрэднiцтва Касцёла.

ПРАСЛАЎЛЕННЕ БОГА І АДСЫЛАННЕ ПЭНІТЭНТА

20. Пэнiтэнт, атрымаўшы адпучшэнне грахоў, праслаўляе Божую мiласэрнасць i дзякуе Богу кароткiм заклiкам, узятым са Святога Пiсання. Затым святар адсылае пэнiтэнта ў спакоi.

Пэнiтэнт працягвае i выяўляе сваё навяртанне ў жыццi, згодным з Евангеллем Хрыста i ўсё больш напоўненым Божай любоўю, бо «любоў закрывае мноства грахоў» (1 П 4, 8).

СКАРОЧАНЫ АБРАД

21. З пастырскiх меркаванняў святар можа прапусцiць або скарацiць пэўныя часткi абраду, аднак трэба заўсёды захоўваць: вызнанне грахоў i прыняцце пакуты, заклiк да жалю (№ 44), формулу адпучшэння грахоў i адсыланне. Калi пагражае небяспека смерцi, дастаткова, каб святар прамовiў iстотныя словы формулы адпучшэння грахоў, а менавіта: **Я адпускаю табе грахі ў iмя Айца i Сына, i Духа Святога**.

Б. ПАРАДАК ПАЯДНАННЯ МНОГІХ ПЭНІТЭНТАЎ З ІНДЫВІДУАЛЬНЫМ ВЫЗНАННЕМ І АДПУШЧЭННЕМ ГРАХОЎ

22. Калі збіраецца шмат вернікаў для атрымання сакрамэнтальнага паяднання, трэба, каб яны падрыхтаваліся праз цэлебрацыю Божага слова.

У гэтай цэлебрацыі могуць удзельнічаць таксама іншыя вернікі, якія прымуць сакрамэнт у іншы час.

Супольная цэлебрацыя выразней паказвае эклезіяльную сутнасць пакаяння. Вернікі разам слухаюць Божае слова, якое абвяшчае Божую міласэрнасць і заклікае іх да навяртання. Адначасова яны разважаюць пра згоднасць свайго жыцця з Божым словам і падтрымліваюць адзін аднаго ўзаемнай малітвай. Калі кожны вызнае свае грахі і атрымае адпушчэнне грахоў, усе разам праслаўляюць Бога за Яго вялікія справы, учыненыя дзеля народу, які Бог набыў крывёй свайго Сына.

Пры неабходнасці павінна быць больш святароў, каб яны маглі ў адпаведных месцах выслухаць паасобных вернікаў і адпусціць ім грахі.

УСТУПНЫЯ АБРАДЫ

23. Калі вернікі збяруцца, пры неабходнасці выконваецца адпаведны спеў. Затым святар вітае вернікаў і самці хтосьці іншы робіць для іх, калі неабходна, кароткія ўводзіны ў цэлебрацыю і павучае іх наконт парадку, які трэба захоўваць. Затым святар заклікае ўсіх да малітвы і пасля кароткага маўчання ўзносіць малітву.

ЦЭЛЕБРАЦЫЯ БОЖАГА СЛОВА

24. Сакрамэнт пакаяння павінен пачынацца са слухання Божага слова, таму што Бог праз сваё слова заклікае да пакаяння і прыводзіць да праўдзівага ўнутранага навяртання.

Можна выбраць адно ці некалькі чытанняў. Калі выбіраецца некалькі чытанняў, паміж імі трэба заспяваць псалм ці адпаведны спеў або захаваць маўчанне, каб спрыяць глыбейшаму разуменню Богага слова і прыняццю яго сэрцам. Калі выкарыстоўваецца толькі адно чытанне, яго пажадана ўзяць з Евангелля.

Выбіраюцца перадусім чытанні, у якіх:

а) голас Божы заклікае людзей да навяртання і большага прыпадабнення да Хрыста;

б) відавочна паказваецца таямніца паяднання праз смерць і ўваскрасенне Хрыста і праз дар Духа Святога;

в) Бог кажа пра тое, што добрае, а што дрэннае ў жыцці чалавека, каб аблегчыць яму рахунак сумлення.

25. Гамілія, якая бярэ пачатак са Святога Пісання, павінна прывесці вернікаў да рахунку сумлення, да адмовы ад граху і навяртання да Бога. Павінна нагадаць вернікам, што грэх скіраваны супраць Бога, супольнасці і бліжняга, а таксама супраць самога грэшніка. Таму трэба згадаць пра:

а) бясконцую Божую міласэрнасць, якая большая за ўсе нашыя грахі і праз якую Бог няспынна заклікае нас да сябе;

б) патрэбу ўнутранага навяртання, якое схіляе да выпраўлення шкоды, учыненай грахам;

в) грамадскі характар ласкі і граху, у выніку чаго ўчынкі паасобных хрысціянаў нейкім чынам уплываюць на ўсё цела Касцёла;

г) сатысфакцыю, якая чэрпае сілу з мукі Хрыста і, акрамя чынаў пакаяння, патрабуе перадусім праяўлення сапраўднай любові да Бога і бліжняга.

26. Пасля гаміліі трэба пэўны час захоўваць маўчанне, каб вернікі маглі зрабіць рахунак сумлення і абудзіць праўдзівы жаль за грахі. Прэзбітэр, дыякан ці хтосьці іншы можа дапамагаць вернікам, улічваючы іх стан, узрост і г. д., кароткімі сказамі або літанійнай малітвай.

Пры неабходнасці гэты агульны рахунак сумлення і абуджэнне жалю могуць замяніць гамілію. У адваротным выпадку яна павінна выразна абапірацца на тэкст Святога Пісання, прачытаны перад гэтым.

АБРАД ПАЯДНАННЯ

27. На запрашэнне дыякана ці кагосьці іншага ўсе кленчаць або робяць паклон і кажуць формулу агульнай споведзі (напр., **Спавядаюся**). Затым, пры неабходнасці, чытаюць, стоячы, літанійную малітву або выконваюць адпаведны спеў, які выражае вызнанне грахоў, жаль за іх, просьбу аб прабачэнні, а таксама спадзяванне на Божую міласэрнасць. У канцы гаворыцца малітва Панская, якая ніколі не прапускаецца.

28. Пасля малітвы Панскай святары накіроўваюцца на месцы, прызначаныя для выслухоўвання вызнання грахоў. Пэнітэнты падыходзяць да выбранага святара, вызнаюць грахі і, прыняўшы ад яго адпаведную пакуту, атрымліваюць ад яго ж адпушчэнне грахоў у форме, якая ўжываецца пры паяднанні аднаго пэнітэнта.

29. Выслухаўшы вызнанне грахоў, святары вяртаюцца ў прэзбітэрыі. Кіраўнік цэлебрацыі заклікае ўсіх узнесці падзяку і праславіць Божую міласэрнасць. Гэта можна выразіць псальмам, гімнам ці літанійнай малітвай. Святар завяршае цэлебрацыю малітвай, праслаўляючы Бога за Яго вялікую любоў, праяўленую да нас.

АДСЫЛАННЕ НАРОДУ

30. Пасля ўзнясення падзякі святар благаслаўляе вернікаў. Потым дыякан ці сам святар адсылае народ.

В. ПАРАДАК ПАЯДНАННЯ МНОГІХ ПЭНІТЭНТАЎ З АГУЛЬНЫМ ВЫЗНАННЕМ І АДПУШЧЭННЕМ ГРАХОЎ

ДЫСЦЫПЛІНА АГУЛЬНАГА АДПУШЧЭННЯ ГРАХОЎ

31. Індывідуальнае і поўнае вызнанне і адпушчэнне грахоў застаюцца адзіным звычайным спосабам, якім вернікі могуць паяднацца з Богам і Касцёлам, калі толькі фізічная ці маральная перашкода не звальняе іх ад такой формы.

У асаблівых абставінах здараецца, што можна ці нават трэба ўдзяліць многім пэнітэнтам агульнае адпушчэнне грахоў без папярэдняга індывідуальнага іх вызнання.

Акрамя выпадкаў, калі пагражае небяспека смерці, сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў можна ўдзяляць таксама многім пэнітэнтам, якія вызналі грахі толькі агульна, але былі адпаведна падрыхтаванымі. Такая важная патрэба можа ўзнікнуць, напрыклад, калі ёсць вялікая колькасць пэнітэнтаў, а не хапае спаведнікаў, якія б маглі выслухаць індывідуальнае вызнанне грахоў у адпаведны час, у выніку чаго пэнітэнты не са сваёй віны былі б вымушаны доўга заставацца без сакрамэнтальнай ласкі ці св. Камуніі. Гэта можа здарыцца перадусім у місійных краінах, а таксама ў іншых месцах і ў дачыненні да пэўных групаў асоб, калі сапраўды ёсць такая патрэба.

Калі ёсць дастаткова спаведнікаў, нельга ўдзяляць агульнага адпушчэння грахоў толькі з прычыны вялікага наплыву пэнітэнтаў, што здараецца, напрыклад, з нагоды вялікага свята ці пілігрымкі⁴⁵.

32. Рашэнне наконт таго, ці ўзнікаюць згаданыя вышэй умовы, а таксама ці можна ўдзяліць агульнае сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў належыць да дыяцэзіяльнага біскупа, які павінен параіцца з іншымі членамі Канферэнцыі Біскупаў.

⁴⁵ S. Congr. pro Doctrina Fidei, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam*, 16 iunii 1972, n. III: AAS 64 (1972), p. 511.

Калі, акрамя выпадкаў, акрэсленых дыяцэзіяльным біскупам, узнікне сур'ёзная неабходнасць адначасова ўдзяліць сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў большай колькасці вернікаў, святар перад адпушчэннем грахоў павінен па магчымасці звярнуцца да мясцовага ардынарыя, каб годна ўдзяліць адпушчэнне грахоў. Калі не было такой магчымасці, святар павінен як мага хутчэй паведаміць гэтаму ж ардынарыю пра ўзніклую неабходнасць і пра ўдзеленае адпушчэнне грахоў⁴⁶.

33. Што датычыць вернікаў, то яны толькі тады могуць карыстацца агульным сакрамэнтальным адпушчэннем грахоў, калі належным чынам падрыхтаваныя, а значыць, калі кожны шкадуе за свае грахі, вырашае пазбягаць граху і выправіць магчымае згаршэнне і прычыненую шкоду, і адначасова пастанаўляе вызнаць індыўдуальна ў адпаведны час цяжкія грахі, якіх цяпер не можа вызнаць. Святары павінны старанна павучыць вернікаў наконт падрыхтоўкі і ўмоў, неабходных для сапраўднасці сакрамэнту⁴⁷.

34. Той, хто атрымаў адпушчэнне цяжкіх грахоў праз агульнае адпушчэнне, абавязаны вызнаць гэтыя грахі падчас індыўдуальнай споведзі, перш чым атрымае новае агульнае адпушчэнне грахоў, калі не мае слушнай перашкоды. Пэнітэнты строга абавязаны прыступаць да споведзі на працягу года, калі толькі не будзе маральнай перашкоды. Бо іх таксама абавязвае наказ, на падставе якога кожны вернік павінен асабіста вызнаваць святару па меншай меры раз на год усе свае цяжкія грахі, якія дакладна дагэтуль не вызнаў⁴⁸.

АБРАД АГУЛЬНАГА АДПУШЧЭННЯ ГРАХОЎ

35. Пры паяднанні многіх пэнітэнтаў з агульным вызнаннем і адпушчэннем грахоў у выпадках, прадугледжаных правам,

⁴⁶ Тамсама, n. V: l. c., p. 512.

⁴⁷ Тамсама, nn. VI et XI: l. c., pp. 512, 514.

⁴⁸ Тамсама, nn. VII et VIII: l. c., pp. 512-513.

усё адбываецца так, як пададзена вышэй у абрадзе паяднання многіх пэнітэнтаў з індывідуальным вызнаннем і адпушчэннем грахоў, з наступнымі зменамі:

а) Пасля гаміліі або ў самой гаміліі трэба заклікаць вернікаў, якія хочуць атрымаць агульнае адпушчэнне грахоў, да належнай падрыхтоўкі, г. зн. каб кожны пашкадаваў аб сваіх учынках, пастанавіў пазбягаць грахоў і выправіць магчымае згаршэнне і нанесеную шкоду, і адначасова пастанавіў вызнаць індывідуальна ў адпаведны час цяжкія грахі, якіх цяпер не можа вызнаць⁴⁹. Таксама ўсім трэба прызначыць пэўную пакуту. Пэнітэнты, калі захочуць, могуць да яе нешта дадаць.

б) Пасля дыякан або хтосьці іншы ці сам святар запрашае пэнітэнтаў нейкім знакам паказаць, што яны хочуць атрымаць адпушчэнне грахоў (напр., схіліць галаву, уклечыць ці даць нейкі іншы знак паводле нормаў, устаноўленых Канферэнцыяй Біскупаў), і разам сказаць формулу агульнай споведзі (напр., **Спавядаюся**), пасля якой можа адбыцца літанійная малітва або пакаяльны спеў. Затым усе кажуць або спяваюць малітву Панскую, як сказана вышэй, у № 27.

в) Пасля святар абвяшчае інвакацыю, у якой просіць Духа Святога аб ласцы адпушчэння грахоў, абвяшчае перамогу над грахам праз смерць і ўваскрасенне Хрыста і ўдзяляе пэнітэнцам сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў.

г) Нарэшце, святар заклікае да падзякі, як сказана вышэй, у № 29, і, прапусціўшы заключную малітву, адразу благаслаўляе і адсылае народ.

V. ПАКУТНЫЯ НАБАЖЭНСТВЫ

СУТНАСЦЬ І СТРУКТУРА

36. Пакутныя набажэнствы – гэта сход Божага народу дзеля слухання Божага слова, праз якое ён атрымлівае заклік да

⁴⁹ Пар. *тамсама*, п. VI, р. 512.

навяртання і аднаўлення жыцця, а таксама навіну аб нашым вызваленні ад граху праз смерць і ўваскрасенне Хрыста. Іх структура такая, якая зазвычай захоўваецца ў цэлебрацыях Богага слова⁵⁰ і якая падаецца ў Парадку пакаяння многіх пэнітэнтаў.

Таму неабходна, каб пасля ўступнага абраду (спеў, прывітанне і малітва) было адно ці больш чытанняў са Святога Пісання, падзеленых спевамі, псальмамі ці кароткім маўчаннем. У гаміліі трэба растлумачыць чытанні і дастасаваць іх да сабраных вернікаў. Перад чытаннямі са Святога Пісання або пасля іх могуць чытацца творы Айцоў Касцёла або касцёльных аўтараў, якія дапамогуць супольнасці і асобным вернікам у праўдзівым пазнанні граху і ў праўдзівым жалі, гэта значыць у навяртанні.

Пасля гаміліі і разважання над Божым словам вернікі павінны разам уголас маліцца, кажучы якую-небудзь літанійную малітву або іншую малітву, якая спрыяе актыўнаму ўдзелу вернікаў. У канцы заўсёды чытаецца малітва Панская, каб Бог, наш Айцец, «адпусціў нам правіны нашыя, як і мы адпускаем вінаватым нашым ... і збавіў нас ад злога». Святар або кіраўнік цэлебрацыі завяршае набажэнства малітвай і адсылае народ.

КАРЫСЦЬ І ЗНАЧЭННЕ

37. Трэба асцерагацца, каб пакутныя набажэнствы не змешваліся ў свядомасці вернікаў з цэлебрацыяй сакраменту пакаяння⁵¹. Гэтыя набажэнствы вельмі карысныя для навяртання і ачышчэння сэрца⁵².

Пакутныя набажэнствы праводзяцца перадусім для таго, каб:

- развіваць дух пакаяння ў хрысціянскай супольнасці;
- заахвочваць вернікаў да споведзі, да якой яны павінны прыступіць пазней індывідуальна ў зручны для іх час;

⁵⁰ Пап. S. Congr. Rituum, Instr. *Inter Oecumenici*, 26 sept. 1964, nn. 37-39: AAS 56 (1964), pp. 110-111.

⁵¹ Пап. S. Congr. pro Doctrina Fidei, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam*, 16 iun. 1972, n. X: AAS 64 (1972), pp. 513-514.

⁵² Тамсама.

– выхоўваць у дзецях паступовае разуменне таго, чым ёсць грэх у жыцці людзей, а таксама вызваленне ад яго праз Хрыста;
– падтрымліваць катэхумэнаў у навяртанні.

Больш за тое, пакутныя набажэнствы вельмі карысныя там, дзе няма святара, які мог бы ўдзяліць сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў, паколькі яны дапамагаюць абудзіць дасканалы жаль, які вынікае з любові і праз які вернікі разам з жаданнем сакрамэнтальнага пакаяння могуць аднавіць Божую ласку⁵³.

VI. ДАСТАСАВАННЕ АБРАДАЎ ДА РОЗНЫХ КРАІН І АБСТАВІН

ДАСТАСАВАННІ, ЯКІЯ ЎВОДЗЯЦЦА КАНФЕРЭНЦЫЯМІ БІСКУПАЎ

38. Канферэнцыі Біскупаў пры падрыхтоўцы мясцовых рытуалаў маюць права дастасоўваць «Парадак пакаяння» да патрэб кожнай краіны. Пасля зацвярджэння такога рытуала Апостальскай Сталіцай яго можна ўжываць на тэрыторыях, для якіх ён прызначаны.

Канферэнцыі Біскупаў належыць:

а) вызначыць нормы адносна дысцыпліны сакрамэнту пакаяння, асабліва што датычыць паслугі святароў і затрымання грахоў.

б) Падрабязна вызначыць нормы адносна месца звычайнай цэлебрацыі сакрамэнту пакаяння і знакаў пакаяння, якія павінны выяўляць вернікі падчас агульнага адпушчэння грахоў (пар. вышэй № 35).

в) Падрыхтаваць пераклады тэкстаў і добра дастасаваць іх да характару народу і мовы, а таксама скласці новыя тэксты малітваў для распадчыкаў і вернікаў, захаваўшы непарушнай сакрамэнтальную формулу.

38.* На падставе паўнамоцтваў, змешчаных у № 38 Уводзінаў,

⁵³ Пар. Conc. Trid., Sessio XIV, De sacramento Paenitentiae, cap. 5: DENZ.-SCHÖN. 1677.

Канферэнцыя Каталіцкіх Біскупаў у Беларусі ўстанавіла наступныя нормы, якія неабходна захоўваць пры цэлебрацыі сакрамэнту пакаяння на тэрыторыі дзяржавы на Беларусі:

а) Звычайным спосабам цэлебрацыі сакрамэнту пакаяння з'яўляецца індывідуальнае вызнанне і адпушчэнне грахоў, пры якім выкарыстоўваецца «Парадак паяднання аднаго пэнітэнта», пададзены ў раздзеле I.

б) Месцам індывідуальнага вызнання і адпушчэння грахоў з'яўляюцца канфесіяналы, устаноўленыя ў касцёлах, капліцах і ў тых памяшканнях, дзе мясцовы ардынарый дазваляе цэлебраваць св. Імшу (напр., у катэхетычных асяродках). Пры неабходнасці святар, які мае юрысдыкцыю, можа сапраўдна і годна спавядаць і ўдзяліць адпушчэнне грахоў у кожным месцы.

в) «Парадак паяднання многіх пэнітэнтаў з індывідуальным вызнаннем і адпушчэннем грахоў», змешчаны ў раздзеле II, можна выкарыстоўваць з нагоды рэкалекцый, дзён духоўных сустрэч, а таксама пры паяднанні невялікіх груп вернікаў. Пры выкарыстанні гэтага абраду нельга абмяжоўваць час на споведзь паасобных пэнітэнтаў. Супольная падзяка можа адбыцца пасля некаторага часу, а нават на заканчэнне дня паяднання.

г) У дзяржавы на Беларусі пры выкарыстанні «Парадку паяднання многіх пэнітэнтаў з агульным вызнаннем і адпушчэннем грахоў» неабходна кіравацца прадпісаннямі ККП кан. 961.

д) У выпадку ўдзялення агульнага адпушчэння грахоў трэба верна і дакладна выканаць прадпісанні, змешчаныя ў №№ 33, 35 Уводзінаў. Вернікі падчас удзялення агульнага адпушчэння гархоў на заклік святара павінны ўкленчыць і такім чынам паказаць, што просяць аб адпушчэнні грахоў (пар. №№ 35б і 61).

е) Святар, які выслухоўвае вызнанне грахоў, павінен быць апрануты ў сутану, комжу і стулу фіялетавага колеру, або ў альбу і стулу фіялетавага колеру.

ПАЎНАМОЦТВЫ БІСКУПА

39. Дыяцэзіяльны біскуп павінен:

а) Кіраваць дысцыплінай пакаяння ў сваёй дыяцэзіі⁵⁴, рабіць адпаведныя дастасаванні абрадаў згодна з нормамі, вызначанымі Канферэнцыяй Біскупаў.

б) Вырашыць у паразуменні з іншымі членамі Канферэнцыі Біскупаў, калі можна ўдзяляць агульнае сакрамэнтальнае адпушчэнне грахоў, захоўваючы ўмовы, вызначаныя Апостальскай Сталіцай⁵⁵.

ДАСТАСАВАННІ, ЯКІЯ МОЖА РАБІЦЬ РАСПАРАДЧЫК

40. Прэзбітэры, перадусім пробашчы, павінны:

а) Пры цэлебрацыі паяднання ў індывідуальнай ці супольнай форме дастасоўваць абрад да канкрэтных умоў пэнітэнтаў. Трэба захоўваць асноўную структуру і непарушнасць формулы адпушчэння грахоў. З пастырскіх меркаванняў пэўныя часткі можна прапусціць або ўзбагаціць, падбіраючы тэксты чытанняў і малітваў, выбіраючы месцы, больш прыстасаваныя для цэлебрацыі, згодна з нормамі, вызначанымі Канферэнцыяй Біскупаў, каб уся літургія была змястоўнай і плённай.

б) Арганізоўваць пакутныя набажэнствы некалькі разоў на год, асабліва ў Вялікі пост. Іх трэба падрыхтаваць з дапамогай іншых, духоўных і свецкіх, каб выбраныя тэксты і парадак набажэнства былі добра дастасаваны да стану і характару супольнасці ці сходу (напр., дзяцей, хворых і г. д.).

в) У выпадку сур'ёзнай неабходнасці, не прадбачанай дыяцэзіяльным біскупам, калі немагчыма звярнуцца да яго, прымаць рашэнне аб удзяленні агульнага адпушчэння грахоў пасля агульнага іх вызнання. Пра ўзнікненне такой неабходнасці і ўдзяленне агульнага адпушчэння грахоў трэба як мага хутчэй паведаміць ардынарыю.

⁵⁴ Пар. Conc. Vat. II, Const. *Lumen gentium*, 26.

⁵⁵ Пар. S. Congr. pro Doctrina Fidei, *Normae pastorales circa absolutionem sacramentalem generali modo impertiendam*, n. V: AAS 64 (1972), p. 512.